

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

FILOZOFIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Sobota, 5. junij 2004 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Napišite komentar k **enemu** od filozofskih besedil.

Pišite v izpitno polo z nalivnikom ali kemičnim svinčnikom. **Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, in nečitljive naloge, se točkujejo z nič (0) točkami.**

Preden začnete, besedilo dobro premislite. Za osnutek uporabite konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Vsak esej je ovrednoten z 22 točkami.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA BESEDILA

V navedenem odlomku filozof obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar odlomka v obliki eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka **ne** obnavljajte, temveč **razložite**, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, jo umestite v širši **tematski** in **pojmovni okvir** celotne knjige ter poskušajte razviti svoj komentar njegove rešitve. Bodite posebej pozorni na besedilo in pojme, ki so tiskani poudarjeno.

PLATON: DRŽAVA

»Potem pa so mnogi ljudje – o katerih človek ne bi mislil – **filozofi**. Vsi, ki **radi opazujejo**, so po tvojem filozofi, ker se **želijo nekaj naučiti**, prav tako tisti, ki **radi poslušajo**. In vendar bi bilo več kakor čudno, ko bi jih imenovali filozofe. Mislim tu ljudi, ki se gotovo na svojo pobudo ne udeležujejo znanstvenih razprav in podobnega, zato pa jih je videti na prav vseh dionizijskih slavjih, kakor bi imeli ušesa najeta za nastope zborov. Ne zamudijo nobene prireditve ne v mestu ne na vaseh. **Ali naj vse te ljudi in druge, ki izživljajo svojo ukaželjnost v podobnih stvareh ali v nepomembnih umetnostih, imenujemo filozofe?**«

»Nikakor ne,« sem odgovoril, »pač pa jih lahko imenujemo **filozofom podobne**.« (V, 19)

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Na drugem mestu je srečno tisto življenje, ki je v skladu z drugimi vrlinami. Dejavnosti v teh vrlinah so izrazito človeške: v razmerju do sočloveka ravnamo pravično in hrabro in v skladu z drugimi vrlinami, kot v poslovnih odnosih, v stiskah in v raznih drugih situacijah, pa tudi v svojih strasteh pazimo na to, kar komu gre. Vse to pa so čisto človeške zadeve. Nekatere izmed teh dejavnosti so tudi posledica telesne konstitucije; npravstvena vrлина je v marsičem tesno povezana s strastmi. Pa tudi pametnost je tesno povezana z npravstveno vrolino, in obratno, če je res, da počela pametnosti izvirajo iz npravstvenih vrlin in da je merilo npravstvenih vrlin odvisno od pametnosti. Ker pa je oboje, **npravstvena vrлина in pametnost, povezano tudi s človeškimi strastmi, spada oboje v območje naše sestavljene narave; vrline te sestavljene narave pa so izrazito človeške. In to velja tudi za življenje po teh vrlinah in za srečnost, ki temelji na njih. Nasprotno pa je srečnost, ki jo zagotavlja življenje po razumu, nekaj čisto posebnega.** (1178 a, 318)

DESCARTES: MEDITACIJE

S temi nekaj besedami sem naštel vse, kar resnično vem, ali vsaj vse, kar vem po svojem dozdajšnjem opažanju. Zdaj bom še bolj skrbno pregledal, ali je morda v meni še kaj, česar doslej še nisem upošteval. **Gotov sem tega, da sem misleča stvar – ali tedaj tudi že vem, kaj je potrebno, da sem kake stvari gotov?** V tem prvem spoznanju ni namreč nič drugega kakor neko **jasno in razločno dojetje** tega, kar trdim; to bi res še ne zadoščalo za mojo popolno gotovost o resničnosti kake stvari, če bi se kdaj lahko zgodilo, da bi bila kaka stvar, ki bi jo dojemal jasno in razločno, lažna. **Zato se mi zdi, da smem za splošno pravilo postaviti trditev, da je resnično vse tisto, kar dojemam zelo jasno in razločno.** (65–66)

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Ta neskončni progres pa je možen le pod predpostavko **neskončno** trajajoče **eksistence** in osebnosti tega umnega bitja (kar imenujemo **nesmrtnost duše**). Torej je **najvišje dobro praktično** možno le ob predpostavki nesmrtnosti duše, ki je torej, kot neločljivo povezana z moralnim zakonom, postulat čistega praktičnega uma. (119)

KANT: PROLEGOMENA

Zadošča, da si ogledamo samo običajno in nujno ravnanje geometrov. Vsi dokazi o popolni enakosti dveh danih likov (enega od njiju z vsemi njegovimi deli lahko postavimo na mesto drugega) se reducirajo na to, da se oba lika med seboj pokrivata. To očitno ni nič drugega kot na **neposrednem zrenju temelječe sintetično načelo**. To zrenje mora biti **čisto in a priori dano**, ker sicer ne bi moglo veljati za apodiktično gotovo, temveč bi imelo samo empirično gotovost. V tem primeru bi rekli samo: vedno opažamo, da je tako, in naša sodba velja samo, kolikor daleč sega naše opazovanje. (72–73)

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

In tu se ponovno dotikam svojega problema, našega problema, moji *nepoznani* prijatelji (kajti ne poznam še nobenega prijatelja): **kakšen smisel naj bi imela naša celotna bit, če ne tega, da bi se v nas volja do resnice zavedala sebe kot problema?** Na tem samoovedenju volje do resnice odslej – o tem ni nobenega dvoma – **propada morala**: ta velika predstava v sto dejanjih, ki je prihranjena za Evropo naslednjih dveh stoletij, najstrahotnejša, najbolj vprašljiva in morda tudi najbolj obetajoča predstava vseh predstav. (344)

PRAZNA STRAN